

21.04.2025

AV11773
290/00.04.02/2024

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta

LAUSUNTO 3: U 69/2022 VP VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ EUROOPAN KOMISSION EHDOTUKSESTA EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON ASETUKSEKSI LAPSIIN KOHDISTUVAN SEKSUAALIVÄKIVALLAN EHKÄISYÄ JA TORJUNTAA KOSKEVISTA SÄÄNNÖISTÄ

Tausta

Liikenne- ja viestintävaliokunta on pyytänyt Puolustusvoimien lausuntoa koskien valtioneuvoston kirjelmää Euroopan komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi lapsiin kohdistuvan seksuaaliväkivallan ehkäisyä ja torjuntaa koskevista säännöistä (U 69/2022 vp). Puolustusvoimat on lausunut aikaisemmin asiaan liittyen 13.9.2023 (AT22141) sekä 14.10.2024 (AU26246) ja tältä osin uudistaa lausunnossaan tuodut näkökannat.

Puolustusvoimat ei tunnista itseään toimijana, johon nyt kyseistä komission asetusehdotusta voitaisiin soveltaa suoraan. Puolustusvoimat on tuonut aikaisemmissa lausunnoissaan esiin sen, miten Puolustusvoimat käsittelee henkilötietoja. Lisäksi on lausuttu siitä, miten Puolustusvoimat voisi toimia, jos Puolustusvoimat havaitsee mm. verkossa aineistoa, joka liittyy rikolliseen toimintaan.

Nykyisestä ehdotuksesta

Puolustusvoimat pitää asetusehdotuksen tavoitteita lasten suojelemisesta erittäin kannatettavina. Julkisella vallalla on velvollisuus turvata lapsen oikeuksien toteutuminen myös digitaalisessa ympäristössä. Puolustusvoimien näkemyksen mukaan on tarpeellista muodostaa selkeä ja sitova oikeudellinen kehys, jonka avulla voidaan torjua ja ennaltaehkäistä lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa. Lainsäädännön tulee turvata viranomaisille ja muille toimijoille riittävät keinot lasten suojelemiseksi verkkoympäristössä tavalla, joka on myös yhteensopiva perustuslain turvaaman luottamuksellisen viestin salaisuuden ja henkilötietojen suojan kanssa.

Tunnistamismääräys

Puheenjohtajan valmisteleman kompromissiehdotuksen soveltamis-

alasta on poistettu kokonaan tunnistamismääräys ja siihen suoraan kytkeytyvät artikkelit (7-11 artikkelit).

Ehdotukseen on kuitenkin sisällytetty lauseke (85 artikla), jonka perusteella komissiota kehoitetaan arvioimaan kolmen vuoden kuluessa asetuksen voimaantulosta, olisiko velvoittavalle tunnistamismääräykselle olemassa teknologiset ja oikeudelliset edellytykset.

Sisäministeriön 1.4.2025 päivätyn perusmuistion EU/88/2022-SM-63 mukaan valtioneuvosto katsoo, että asetusehdotus on kehittynyt monilta osin Suomen neuvottelutavoitteiden mukaiseen suuntaan. On hyvä, että aiempien esitysten kaltaisesta tunnistamismääräyksestä on luovuttu.

Puolustusvoimat pitää tunnistamismääräyksestä luopumista merkittävänä kehityksenä asetusehdotuksen suhteen.

Tunnistamismääräyksen sijaan **puheenjohtaja** ehdottaa vuonna 2021 voimaantulleella – ja vuonna 2024 jatkettulla – direktiivin 2002/58/EY tilapäisellä poikkeuksella (asetus (EU) 2021/1232 tilapäisestä poikkeuksesta direktiivin 2002/58/EY tiettyihin säännöksiin siltä osin kuin on kyse teknologioista, joita numeroista riippumattomien henkilöiden välisten viestintäpalvelujen tarjoajat käyttävät henkilötietojen ja muiden tietojen käsittelyyn verkossa tapahtuvan lasten seksuaalisen hyväksikäytön torjumiseksi, jäljempänä tilapäinen poikkeusasetus) tietyille palveluntarjoajille mahdollistettujen vapaaehtoisten käsittelytoimenpiteiden tuomista pysyvän sääntelyn piiriin (uusi artikla 4a).

Muistion mukaan CSAM-asetuksella ehdotettaisiin vakiinnutettavaksi tilapäisen poikkeusasetuksen nojalla sovellettu menettely, joka mahdollistaa sen, että numeroista riippumattomat henkilöiden välisten viestintäpalvelujen tarjoajat voivat käyttää erityisiä teknologioita henkilötietojen ja muiden tietojen käsittelyyn siinä laajuudessa, kuin on ehdottoman välttämätöntä niiden palveluissa välitetyn CSA-materiaalin tai siellä tapahtuvan groomingin havaitsemiseksi ja siitä ilmoittamiseksi ja kyseisen materiaalin poistamiseksi.

Perusmuistion mukaan valtioneuvosto pitää kannatettavana ehdotusta, jolla asetuksessa vakiinnutettaisiin numeroista riippumattomien viestintäpalvelun tarjoajien (esim. Facebook Messenger) vapaaehtoista tunnistamista koskeva tällä hetkellä tilapäinen sääntely palveluissa välitetyn CSA-materiaalin tai siellä tapahtuvan groomingin havaitsemiseksi ja siitä ilmoittamiseksi ja kyseisen materiaalin poistamiseksi.

Valtioneuvosto pitää hyvänä, että asetusehdotuksesta ei seuraa velvoitteita, jotka voivat tosiasiaassa johtaa viestinnän päästä päähän -salauksen käytön tarkoituksen kiertämiseen.

Tätä Puolustusvoimat pitää olennaisena ja korostaa sitä, että on erityisen tärkeää varmistaa, etteivät vapaaehtoiset toimetkaan edes tosiasias-
assa johda päästä päähän- salauksen tai muiden vastaavien tietoturva-
toimenpiteiden yleiseen heikentämiseen tai niiden purkamisen taikka
niiden käytön rajoittamiseen, ja tätä kautta viestinnän sekä viestintään
liittyvien palvelujen tietoturvan ja kyberturvallisuuden tason heikkene-
miseen.

Edelleen tulisi pyrkiä paremmin selvittämään, mitkä olisivat tiettyjen
palveluntarjoajien vapaaehtoisten tunnistamistoimien tosiasialliset vai-
kutukset erityisesti käyttäjien henkilötietojen ja yksityiselämän suojaan
sekä luottamuksellisen viestin salaisuuden suojaan.

Puolustusvoimilla ei ole muilta osin lausuttavaa tilapäisen poikkeusase-
tuksen soveltamisaikaan tai sen sisällön vakiinnuttamiseen.

***Kompromissiehdotuksen arviointia suhteessa perustuslakiin ja
perus- ja ihmisoikeusvelvoitteisiin***

Sisäministeriön muistiossa on pohdittu asetusehdotuksen suhdetta
mm. perusoikeusvelvoitteisiin. Muistiossa esiin nostetut näkökannat ja
perustelut ovat valitettavasti mm. vuodelta 1993, 1996, 2001, 2004 ja
2008 sekä vain lyhyesti on tuotu esiin vuoden 2024 aikaisia kannanot-
toja (mm. PeVL 62/2024 vp, HE 57/2024 vp).

Muistiossa on lausuttu ” *Siten vaikuttaa siltä, että perustuslakivaliokun-
nan lausuntokäytännön mukaan sellainen sääntely, jossa yksityiselle
toimijalle annetaan oikeus käsitellä välitystietoja sekä viestin sisältöä,
on ollut mahdollista myös muissa kuin PL 10 §:n 4 momentin rajoitus-
lausekkeen mukaisissa tilanteissa*”. Lisäksi muistiossa on tuotu esiin
myös, että ” **Perustuslakivaliokunta ei kuitenkaan ole ottanut yksi-
tyisten väliseen asetelmaan kantaa viime vuosina**, vaan uudempi
lausuntokäytäntö PL 10 §:n 4 kohdasta koskee viranomaisten tiedon-
saantioikeuksia. Perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella on kui-
tenkin vastikään säädetty nimenomaisesti SVPL 272 §:n soveltamiseen
perustuvasta tietoturvaloukkausten havainnointipalvelusta (kyberturval-
lisuuslain 24 §, PeVL 62/2024 vp, HE 57/2024 vp). Näin ollen perustus-
lakivaliokunta ei ole uudemmassakaan käytännössään pitänyt SVPL
272 §:ään perustuvaa viestinnän tietojen käsittelyä valtiosääntöisesti
ongelmallisena”.

Muistissa olevat kyseiset johtopäätökset vaatisivat tältä osin lisää pe-
rusteluja erityisesti kun teknologiat ovat kehittyneet sekä tietosuojalain-
säädäntö on uusiutunut useamman perusteluissa käytetyn kannanoton
jälkeen. Muistiossa oleva vertaus sähköisen viestinnän palveluista an-
netun lain 272 §:ään vaatii myös lisäperusteluja juuri nyt asetusehdo-
tukseen vertailun suhteen. Tässä tulee kiinnittää myös huomioita 272
§:n suhteeseen kyseiseen lakiin muiltakin osin sekä erityisesti sen suh-

detta sähköisestä viestinnästä palveluissa annetun lain 33 lukuun (Tietoturvan ja häiriöiden hallinta sekä häiriöistä ilmoittaminen). Yksittäisen pykälän esittely ei anna riittävästi perusteluita. Yksityisten viestintäpalvelujen tarjoajien vapaaehtoista CSAM vastaista toimintaa ei voi suoraan rinnastaa toimintaan, jolla suojellaan tietoturvaa.

Puolustusvoimien näkemyksen mukaan asetusehdotus on kuitenkin muuttunut hyväksyttävämpään suuntaan, sillä asetusehdotuksen aikaisemmissa esityksissä mukana ollut velvoite tunnistaa viestinnän sisältöä myös salatussa viestiympäristössä on poistunut tunnistamismääräyksen poiston myötä.

Lopuksi

Puolustusvoimat korostaa erityisesti kantoja, joissa painotetaan viestinnän luottamuksellisuuteen sekä sähköisen viestinnän tietosuojaan ja tietoturvaan liittyviä reunaehtoja.

Puolustusvoimat toteaa, että myös nyt ehdotetuilla toimilla on vaikutusta perusoikeuksina turvattuihin viestinnän luottamuksellisuuteen ja sähköisen viestinnän tietosuojaan. Ehdotettujen toimien tulee olla välttämättömiä ja perusoikeuksien rajoitusedellytysten on täytyttävä, mikä rajaa lainsäätäjän harkintavaltaa.

Muistion mukaan komission ehdotukseen on kuitenkin sisällytetty lauseke (85 artikla), jonka perusteella komissiota kehoitetaan arvioimaan kolmen vuoden kuluessa asetuksen voimaantulosta, olisiko velvoittavalle tunnistamismääräykselle olemassa teknologiset ja oikeudelliset edellytykset. Tältä osin kiinnitetään erityistä huomioita jo aikaisemmissa lausunnoissa esitettyihin huoliin. On täysin avoinna, millä tavalla oikeudelliset esteet ja huolet eivät olisi samoja myös kolmen vuoden päästä. Vaarana on edelleen myös se, että mikäli heikennetään tietoturvaa ja yksityisyyden suojaa, tämä voi vaikuttaa yhteiskunnan kokonaisturvallisuuteen mm. tietoturvan sekä luottamuksellisen viestinnän kohdalla. Kysymyksenä on se, mitä tämä mahdollistaisi jatkossa. Kun tällainen tekniikka on kerran saatu, niin sitä voidaan tarpeen mukaan laajentaa vaikkapa vihamieliseen toimintaan. Tämän kaltaisen kerran käyttöön otetun teknisen järjestelmän käyttötarkoituksia voi olla sekä teknisesti että myös poliittisesti helpompaa laajentaa jatkossa siten, että viestinnän sisällöstä voidaan etsiä seuraavaksi jotain muunkaltaista sisältöä.

Puolustusvoimat pitää lapsiin kohdistuvan seksuaaliväkivallan torjumista ensisijaisen tärkeänä ja katsoo, että tavoitteeseen tulee pyrkiä keinoilla, jotka ovat tehokkaita ja oikeassa suhteessa tavoiteltuun päämäärään. Lasten suojaaminen verkkovälitteiseltä seksuaaliselta hyväksikäytöltä on äärimmäisen tärkeä ja kannatettava tavoite.

Puolustusvoimien tietosuojavastaava

Pääesikunta
Oikeudellinen osasto
HELSINKI

Lausunto

5 (5)
AV11773
290/00.04.02/2024

Varatuomari

Maarit Tulokas

Tämä asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu.

LIITTEET

JAKELU

TIEDOKSI